

CRONICĂ DRAMATICĂ

Piesa românească în premieră

Teatrul „A. Davila“
din Pitești

ARMISTIȚIU CU DIAVOLUL

de Paul Everac

Data premierii: 14 februarie 1976.

Regia: PAUL EVERAC. Decoruri:
PAUL BOBTNOVSKI. Costume: GA-
BRIELA NAZARIE.

Distribuția: VISTRIAN ROMAN
(Gh. Jinga); ION ROXIN (Cititorul
de contor); ANGELA RADOSLA-
VESCU (Amelia Jinga); SORIN ZA-
VULOVICI, PETRE DUMITRESCU
(Octav Jinga); NINA ZĂINESCU
(Neli Jinga); ILEANA FOCSA (Se-
vasta Jinga); MARLA-ANDREEA
RAICU (Clara Mogoș); CONST. STA-
VRIL (Arh. Cosmescu); ADRIAN
VIȘAN (Serban Halunga); DUMITRU
DRĂGAN (Dr. Negrin); PETRE DU-
MITRESCU, SORIN ZAVULOVICI
(Vladimir).

Identitatea „cititorului de contor“ (într-o primă versiune, piesa s-a numit așa), oscilarea sa între cele două planuri posibile ale literaturii, real și fantastic, ca într-o arhezi-ană alternare de ceruri, marchează, de la primele secvențe, inteligența ascuțită a dramaturgului, sub raportul unei tehnici de șoc. Într-adevăr, ceea ce surprinde în interesantul text al lui Paul Everac este tehnica aplicată metaforei. Pretextul dramaturgic este o temă fundamentală a teatrului — omul și conștiința sa în disputa crâncenă a unui moment-limită. Marea substanță filozofică a acestei

confruntări s-a particularizat, la autorul nostru, în circumstanțe foarte strînse — tensiuni profesionale și tensiuni familiale, învăluite în aburul suficienței, al mondenității și al inerției. Casa arhitectului Gheorghe Jinga, răsfățată de o soartă prielnică, devine un „teatru al inimilor sfărimate“, atîta timp cît conștiința proprietarului este bîntuită de un demon metafizic, cenzor și executant nemilos al scadenței. Scadența nu e onorată, spectrul ei încită doar la o halucinantă derulare a filmului existenței. Straniul „cititor de contor“, diavolul cu atribuții precise, devine, astfel, figurarea metaforică a neliniștii din clipa cînd se șterge hotarul dintre bine și rău, cînd insul, mînat înainte de mecanismul infernal al succesului, nu mai are senzația tonică a așezării precise în rosturi.

Piesa lui Everac este, de fapt, un strigăt după omenie. Strigătul unui om ajuns la praguri foarte înalte de viață, care se prăbușește în iadul îndoielilor, de îndată ce aburul alcoolului tare al orgoliului începe să se risipească. Acum realizează că îndrăzneala sa nu e decît calcul, iar talentul său, rutină. Și, ca într-o veritabilă scriere romantică, „diavolul“ din conștiință se încarnează drept „cititor“ al unui contor care nu-i altceva decît mecanismul existenței.

Regizîndu-și piesa, citînd, adică, scenie intențiile dramaturgului, Paul Everac n-a căutat vreo formă complicată de detașare, spre a preîntîmpina observația că regizorul lucrează în dauna autorului, sau invers. Și-a tratat piesa, aș spune, cu afecțiune. Accentele poetice se fac simțite pretutindeni, chiar și în viguroasele intervenții de marcaj psihologic. Dacă unele rezolvări regizorale au tenta excesului — ne gîndim la crizele halucinatorii ale eroului, când familia sa, în dans eterat, sugerează labilitatea unor raporturi ce s-ar vrea trănice — aceasta se datorează mai ales scrupulozității în a rotunji logic și artistic un excurs dramatic în care rezonează și o profesiune de credință. Sigur, spectacolul n-are întru totul „teatralitatea“ obținută de profesioniști, dar are undă tragică și, cum am spus, frumusețe poetică. Regizorul Everac l-a „înteles“ pe autor cînd a imprimat reprezentației solemnitatea discretă a

Teatrul Național
din Cluj-Napoca

GLOANȚE SUB CERUL NOSTRU

de Al. Căprariu

Data premierei: 7 februarie 1976.
Regia: VICTOR TUDOR POPA.
Scenografia: T. THI, CIUPE.

Distribuția: CONSTANTIN ADAMO-
VICI (Andrei Olaru); MELANIA
URSU (Ioana Olaru); GHEORGHE
M. NUTESCU (Daniel Athanasiu);
PETRE MORARU (Valer Oprea);
GEORGE GHERASIM (Nae Catargiu);
GHEORGHE RADU (Tase „Naționa-
le”); OCTAVIAN LĂLŪT (Nicoară
Delea); ANA MARIA DOMINIC (Ana
Vlad); LIGIA MOGA și VERA MĂR-
GINEANU (Mary Agopol); ANTON
TAUF (Marin Marin); GELU BOG-
DAN IVASCU (Inspectorul Negrea);
OCTAVIAN TEUCA (Directorul).

meditației pe marginea cazului Jinga. Căci, oricât de ingenioasă este formula prin care se declanșează conflictul spiritual, oricât de frapantă este punerea în scenă a tipurilor exprimate cu o ostentație a mișcării, impresia de meditație filozofică confirmă personalitatea spectacolului.

În decorul lui Paul Bortnovski, spațios, rafinat și de o eleganță modernă, cu totul în spiritul piesei, ansamblul piteștean, aflat la a șasea premieră în această stagiune, înregistrează un bun exercițiu de virtuozitate. Regizorul a cerut actorilor un joc de nuanțe făuntrice, o gestică adecvată (deși, pe abocuri, excesivă) și o geometrie a plasării în spațiu dusă pînă la crispare. Ion Roxin se detașează în rolul „cîntitorului de contor”, prin finețea cu care a interpretat postura sa de exponent al destinului, fără nimic mefistofelic, înțelegînd rostul metaforei din numele și prezența personajului. Ion Roxin evoluează spre teatrul de caracter — judecînd și după rolurile anterioare — și sînt semne că actorul va putea aborda cu succes marele repertoriu. În gîndirea lui Vistrian Roman, arhitectul Jinga are, în primul rînd, robustețea interioară a bărbatului matur, conștient de valoarea sa; și mai mult, conștient de vocea sa novatoare, în sensul creator de valori arhitectonice. De relevat, de-a lungul procesului, subtilitatea gradării sentimentului de neliniște în fața certitudinilor zdruncinate. Compoziția Ilenei Focșa, în senila soră a arhitectului, este remarcabilă, actriței revenindu-i dificila sarcină să comunice drama prăbușirii fizice, rostită ca un leit-motiv fratelui amenințat. Lirismul lui Sorin Zavulovici, într-o scenă trubadurescă, s-a exprimat cu talent, sub unghiul unei desfurări disperate, dar fără consistență socială. O fiică nubilă, cu gingășiile enervante ale nonșalanței, a izbutit Nina Zăinescu. Masiv, vulgar, fără disponibilități analitice, personajul lui Adrian Vișan este realizat deplin, cum la fel de corect evoluează și Maria-Andreea Raicu, într-o pasageră a zădărniciilor erotice. Soția lui Jinga află în Angela Radoslavescu actrița care știe să se achite cu farmec și de rolurile mai puțin generoase. Venalitatea arhitectului Cosmescu, om energie, cu voce bine timbrată, a fost jucată satisfăcător de Const. Stavril.

În genere, reprezentația respiră un aer de fastuozitate teatrală și vadește, în același timp, o risipă de idei caracteristice autorului deghizat, cu farmec și pricepere, în director de scenă, mărturisindu-și priceperea, mereu trădată, de a trăi toate emoțiile creatoare ale omului de teatru.

Ionuț Niculescu

Cu Alexandru Căprariu, nume stimat în literele românești, grupul de dramaturgi aparținător cetății universitare, centrului cultural Cluj-Napoca, se îmbogățește. Deși mă întreb, cu cea mai legitimă dintre nedumeriri, ce a stat în calea către scena Naționalului clujean a acestei piese scrise și publicate, în „Tribuna”, acum mai bine de un deceniu? Pentru că *Gloante sub cerul nostru*, pe cit e de limpede în înțelesurile sale și, totodată, pe cit de fundamental animată de un mesaj înaintat, are și valori ținînd de stil, de elevație artistică, de aplicație dramaturgică, greu de trecut cu vederea la o lectură cit de cit atentă și responsabilă. În sfîrșit, e bine că se joacă, fie și după zece ani; e bine pentru Teatrul Național din Cluj-Napoca (înseamnă că teatrul își sporește și interesul și inițiativele față de creația originală); e bine pentru spectatori tineri, care, prin universul piesei, prin problematica ei, iau cunoștință de o epocă de luptă dramatică a poporului nostru contra forțelor oarbe ale reacțiunii; și e bine pentru autorul ei, pentru Alexandru Căprariu, care, sper, după acest debut scenic, se va simți îndemnat să persiste și în această sferă a scrisului.

Autorul scrie despre una din zilele cele mai întunecate ale istoriei noastre, ziua rebeliunii legionare. Nu numai pentru ce are